

IZSÓ MIKLÓS HALÁLÁNAK ÉVFORDULÓJÁRA

Május 28-án volt Izsó Miklós szobrászművész halálának 143. évfordulója. Ebből az alkalomból röviden bemutatjuk a magyar nemzeti szobrászat megteremtőjének életét és munkásságát. (Honlapunk más helyein könyveket, tanulmányokat olvashatnak róla látogatóink.)

1831. szeptember 9-én született Disznóshorvátan, a mai Izsófalván. A család eredeti neve Icsó volt. Édesapja Icsó József kékkfestő (de szakmáját nem gyakorolta), édesanyja a Gömör megyei Zsip községből származó Szatmári Eszter. Anyai rokonságába tartozott Almási Balogh Pál, a kor híres orvos-polihisztora és Almási Balogh Sámuel serkei (Gömör megye) református lelkész, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja (1856).

Az elemi iskola első négy osztályát szülőhelyén végezte, majd 1840 ősztől a sárospataki Református Kollégium diákja lett (a nevét Icsó helyett tévesen Isó [ejtsd: Izsó] alakban jegyezték be az iskola tanulói közé, így kapta halhatatlan művésznevét). 1847 nyarán azonban otthagyta a „Bodrog-parti Athént”, és kőfaragó-legénynek állt Jakovetz Antal rimaszombati műhelyében. 1849 februárjában, alig 17 és fél évesen önként a szabadságharc katonájának állt. 19 ütközetben vett részt, Győrnél megsebesült, de visszatért a csataterekre, és ott volt a világosi fegyverletételnél is. A szabadságharc bukása után szülőföldjén húzta meg magát, majd ismét Rimaszombatba vette az irányt, és folytatta a kőfaragó-munkát. Itt kezdett komolyabban foglalkozni a szobrászattal, miután mestere javaslatára 1853-tól időnként segédkezett az élete utolsó éveit szülővárosában töltő Ferenczy Istvánnak, a kor legnevesebb magyar szobrászművészeinek. Ferenczy 1856 májusában bizonyítványt állított ki számára Izsó szobrászati képzéséről. Ennek birtokában magasabb szintű tanulmányokba kezdett előbb Bécsben, majd 1859-től Münchenben, Európa egyik leghíresebb művészeti akadémiáján. Diplomáját 1862-ben kapta meg. Előtte azonban, 1861-ben elkészítette élete egyik főművét, a Búsuló juhász (eredetileg csak Juhász) című szobrát, ami egy csapásra ismertté tette a nevét. Itthon carrarai fehér márványból kifaragta Arany János, Egressy Gábor és Almási Balogh Pál portréját. Népéleti jeleneteket, emlékműterveket, táncoló alakokat ábrázoló terrakotta szobrocskákat formázott tanulmány-jelleggel, emellett kőfaragó-munkákat is vállalt. A Magyar Tudományos Akadémia épülő székházának külső falára ő mintázta meg Révai Miklós nyelvtudós egészalakos szobrát (1864). Eötvös József kezdeményezésére állami megbízásból elkészítette a magyar történelem néhány kiemelkedő alakjának mellszobrát (Werböczy István, Zrínyi Ilona, II. Rákóczi Ferenc stb.) A képességeihez igazán méltó megbízást azonban csak 1866-ban kapott Debrecen városától: a Csokonai-emlékszobor megalkotására kérték fel. A nagyszerűen sikerült alkotást 1871-ben leplezték le, s napjainkban is az egyik legszebb magyar köztéri szobornak tartják. Több szobortervet készített Petőfiről és a szabadságharcról. Mindeközben sok nélkülözésen ment át, mígnem élete pozitív fordulatot vett: háromévi próbaidő után mintázást és szobrászatot oktató professzori kinevezést kapott a Mintarajztanodába, a mai Képzőművészeti Egyetem elődjébe. Megnősült, felesége Szerdahelyi Jozefa. Egy fiúgyermekük született, aki azonban egyéves korában elhunyt.

A Csokonai-szobor sikerének köszönhetően több megrendelést is kapott köztéri szobrok elkészítésére (Dugonics András, Széchenyi István, Petőfi Sándor), de 1875. május 28-án bekövetkezett váratlan halála miatt ezeket már mások valósították meg. A budapesti Kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomra; sírszobrát azonban csak 1892-ben avatták fel (Mátrai Lajos alkotása).

Munkásságának máig ható bizonyítéka, hogy a szlovákiai Rimaszombat (Rimavská Sobota) főterén 2004-ben leplezték a helyi múzeumban addig csak gipszmintaként létező egészalakos Petőfi-szobrának bronzváltozatát.

Izsó Miklós méltó arra, hogy nemzeti kultúránk legnagyobb alakjai között tartsuk számon. Szülőföldje hűen őrzi és sokféle módon ápolja emlékét. Izsófalván mellszobra (Szabó Gábor alkotása, 1968) és egyik művének bronzmásolata (Egressy Gábor, 2001) látható, utcát és intézményeket neveztek el róla, továbbá minden év szeptemberében Izsó Miklós Emlékhetet tartanak neves szülőttük tiszteletére. A helyi Izsó-kultusz legszebb megnyilvánulása azonban 1950-ben történt, amikor a település nevét Disznóshorvátról Izsófalvára változtatták.

Az évforduló alkalmából május 29-én, kedden vetített képes előadásra került sor a szobrászművész nevét viselő izsófalvai Izsó Miklós Általános Iskolában.